

**KUL HİMMET ÜSTADIM'IN
KUL HİMMET'LE KARIŞTIRILAN
VE
BİLİNMEYEN ŞİİRLERİ**

Dr. Mehmet YARDIMCI

Bazı âşıkların mahlas benzerliği nedeniyle şiirlerinin bir birine karıştırıldığı ve yapılan yanlışlıkların ne kadar uğraşılırsa uğraşılınsın yine de tam olarak düzeltilemediği bilinmektedir.

Zileli Ceyhunî-Erzurumlu Ceyhunî-Karslı Ceyhunî'nin şiirleri, Zileli Sıtkı-Sivaslı Sıtkı-Yeniceli Sıtkı (Pervane)'nin şiirleri, Zileli Fedaî-Amasyalı Fedaî'nin şiirleri, Zileli Kemterî-Sivaslı Kemterî-Konyalı Kemterî'nin şiirleri, Zileli Sadık ile Malatyalı Sadık Baba'nın şiirleri hep bir birine karıştırılmıştır.

Bu karışıklıkların önemli bir bölümü mahlasların bir birine tam benzemesinden kaynaklanmaktadır. Hangi şiirin hangi âşığa ait olduğuna ilişkin çalışmalarsa kimileri tarafından gözardı edilmekte, bir nevi yanlışlıklarda ısrar edilmektedir.

Tokatlı Gedaî hayatının son yıllarını İstanbul Beşiktaş'ta geçirdi diye 1933'te Sadettin Nüzhet Ergun tarafından *Beşiktaşlı Gedaî* adlı bir kitap yayımlanmış, daha sonra Muhtar Yahya Dağlı yanlışlığı tespit edip, Tokat'ta araştırmalar yapıp 1943'te *Tokatlı Gedaî* adlı bir kitap yayımladığı halde halâ yanlışlıkta ısrar edip kimi antolojilere Gedaî'nin şiirleri Beşiktaşlı Gedaî diye alınmaktadır.

Sivas'ın Divriği ilçesinin Karabegan bucağına bağlı Örencik köyünde 1743'te doğan Kul Himmet Üstadım 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl başlarında yaşamış olmasına rağmen şiirleri 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başında yaşamış önemli âşıklardan Kul Himmet adına yayımlanmaktadır.

İbrahim Aslanoğlu, *Kul Himmet Üstadım* adlı bir kitap yayımlayarak yanlışlıkları tespit ettiği halde yanlışta ısrar edenler bulunmaktadır. Bunları şu şekilde belirlemek mümkündür:

Sunullah Arısoy'un *Türk Halk Şiiri Antolojisi*'nde:¹

*Gül bittiği yeri bilirim dersin
Bilir misin benlik şeytana düştü
Cevahir maderin bulurum dersin
Cevahir bulanlar ummana düştü*

dörtlüğü ile başlayan şiir son dörtlükteki:

*Kul Himmet Üstadım dilek diledi
Seyyah olup şu alemieledi
Arafat dağında bir koç meledi
İsmail önünce kurbana düştü*

dörtlüğünden de anlaşılacağı gibi Kul Himmet Üstadım'a aittir. Fakat ne yazık ki İbrahim Aslanoğlu'nun da gözünden kaçıp *Kul Himmet Üstadım* adlı kitabına almamıştır. Bu almayı aynı mahlasla yani *Kul Himmet Üstadım* mahlasıyla şiir söyleyen ve aynı mahlası kullandığı için İbrahim Aslanoğlu tarafından da ayırt edilemeyen İmranlı'nın Söğütlü köyünde doğup sonra Divriği'nin Anzahar köyünde ölen *Hacik Kız*'ın şiiri olacağı kanısı ile de kitabına

¹ Sunullah Arısoy, *Türk Halk Şiiri Antolojisi*, Bilgi yay. Ankara, 1985, s.177-178

almamazlık etmemiştir. Aynı şiiri Mehmet Şimşek², İlhan Başgöz³, Naim Alkan⁴ ve Turgut Koca'nın⁵ Kul Himmet adına yayımladıkları görülmektedir.

M. Sunullah Arısoy'un *Türk Halk Şiiri Antolojisi*'nde yer alan:

*Seyyah oldum şu alemi gezerim
Bir dost bulamadım gün akşam oldu
Kendi efkârımca okur yazarım
Bir dost bulamadım gün akşam oldu*⁶

dörtlüğü ile başlayan ve son dörtlüğünde:

*Kul Himmet Üstadım ummana dalam
Gidenler gelmedi bir haber alam
Abdal oldum şal giyindim bir zaman
Bir dost bulamadım gün akşam oldu*

Kul Himmet Üstadım mahlası bulunup Kul Himmet adına yayımlanan şiir İbrahim Aslanoğlu'nun ileri sürdüğüne göre *Pir Sultan Abdal*'ındır.⁷ Aynı şiir *Pir Sultan Abdal* adına Vehbi Cem Aşkun tarafından da yayımlanmıştır.⁸

Hal böyle olduğu halde ilk kez 1950'de İbrahim Aslanoğlu⁹ ve 1958'de Vehbi Cem Aşkun¹⁰ tarafından Pir Sultan Abdal adına yayımlanan bu şiire kimse dikkat etmemiş, tapşırmadaki *üstadım* sözünü de hiçe sayıp hep Kul Himmet adına yayımlamışlardır.

Bu şiirde hataya düşenleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Eflatun Cem Güney¹¹, Mehmet Şimşek¹², Refik Ahmet Sevengil¹³, Turgut Koca¹⁴, İsmail Özmen¹⁵, Abdülbaki Gölpınarlı¹⁶ ve Ali Püsküllüoğlu¹⁷. Bu yazarların dışında kendi yöresi olan *Almus* kitabını hazırlayan Emin Ulu'nun da aynı hataya düşüp Kul Himmet'in şiirlerine örnek olarak bu şiiri göstermiştir.¹⁸

*Müminler bu yola türap olursa
Mahrum kalmaz Ali diye çağırın
Darda, bunda, zulumatta kamırsa
Mahrum kalmaz Ali diye çağırın*

dörtlüğü ile başlayan ve son dörtlüğünde:

*Kul Himmet Üstadım yiye henunu
Doksanında değiştirse donunu
Yüz yaşında Hakk'a verse tenini
Mahrum kalmaz Ali diye çağırın*

² Mehmet Şimşek, Dede Korkut ve Ahmet Yesevi'den Günümüze Uzanan Ünlü Alevi Ozanlar, Can Yay. İstanbul 1995, s.163

³ İlhan Başgöz, İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi, Ararat Yay. İstanbul 1968, s.40-41

⁴ Naim Alkan, Türk Halk Edebiyatı, Ankara 1973, s. 134

⁵ Turgut Koca, Bektaşî Nefesleri, İstanbul 1990, s.102-103

⁶ M. Sunullah Arısoy, a.g.e. s.179

⁷ İbrahim Aslanoğlu, Kul Himmet Üstadım, Sivas 1976, s.13-14

⁸ Vehbi Cem Aşkun, Pir Sultan Abdal, Maarif Kitabevi, İstanbul 1959, s.151

⁹ İbrahim Aslanoğlu, Sivas İli Şairlerinden Notlar, Ülke Gazetesi, Sivas 1950

¹⁰ Vehbi Cem Aşkun, Sivas Halk Şairleri, Doğu Gazetesi, 1958

¹¹ Eflatun Cem Güney, Halk Şiiri Antolojisi, Varlık Yay. İstanbul 1959, s.73

¹² Mehmet Şimşek, a.g.e. s.161

¹³ Refik Ahmet Sevengil, Yüzyıllar Boyunca Halk Şairleri, İstanbul 1965, s.66

¹⁴ Turgut Koca, a.g.e. s.182

¹⁵ İsmail Özmen, Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi, C.II, Ankara 1995, s.331

¹⁶ Abdülbaki Gölpınarlı, Kaygusuz Abdal-Hatayı-Kul Himmet, Varlık Yay. İstanbul 1962, s.103

¹⁷ Ali Püsküllüoğlu, Türk Halk Şiiri Antolojisi, Bilgi Yay. Ankara 1975, s.148

¹⁸ Emin Ulu, 100. Yılda Almus, İstanbul 1987, s.342

biçiminde *Kul Himmet Üstadım* ifadesi bulunan yaşname biçimindeki şiir Cahit Öztelli tarafından *Bektaş Gülleri*¹⁹ adlı kitabında Kul Himmet'e maledilmiştir. Kitapta şiirlerine yer verilen ozanların özgeçmişleri bölümünde Kul Himmet anlatılırken Kul Himmet Üstadım'dan hiç söz edilmemektedir.

Cahit Öztelli'nin aynı kitabında yer alan:

*Yine mihman gördüm gönlüm saz oldu
Mihman kardaş safa geldin merhaba
Kalktı gam kasavet, bahar yaz oldu
Mihman kardaş safa geldin merhaba*

dörtlüğü ile başlayıp:

*Kul Himmet üstadım, tuttuğun gele
Mihman nasibini getirir bile
Misafir Ali'dir öz nefsin dile
Mihman kardaş sefa geldin merhaba*²⁰

dörtlüğü ile biten Kul Himmet Üstadım'ın şiiri Kul Himmet'e maledilmiş ve yine bu şiir de İbrahim Aslanoğlu'nun *Kul Himmet Üstadım* adlı kitabından üç yıl önce yayımlanmış olmasına rağmen Aslanoğlu'nun kitabına girmemiştir. Aynı şiirin İsmail Özmen tarafından da Kul Himmet'e maledildiği görülmektedir.²¹

Aslanoğlu'nun Kul Himmet Üstadım adlı kitabında bulunmayan fakat Cahit Öztelli tarafından Kul Himmet'e maledilerek yayımlanan Kul Himmet Üstadım'ın bir şiiri de:

*Bugün dost ilinin yurduna vardım
Bu yaylanın güzelleri gelmemiş
Nazlı sevdiğimin yurduna vardım
Bu yaylanın güzelleri gelmemiş*

dörtlüğü ile başlayıp:

*Kul Himmet Üstadım gözetir yolu
Sevdiğim gelmez nice olur hali
Evveli Muhammet ahiri Ali
Bu yaylanın güzelleri gelmemiş*²²

dörtlüğü ile biten ve yedi dörtlükten oluşan *Yayla Güzelleri* adlı şiirdir. Bu şiir de yine İsmail Özmen tarafından Kul Himmet'e maledilmiştir.²³

İlk dörtlüğü:

*Yetmiş iki buçuk millet dileği
Yaradana yalvarırım sabahtan
Ol zaman dolanır Hakk'ın meleği
Yaradana yalvarırım sabahtan*

biçiminde başlayan ve son dörtlüğü:

*Kul Himmet Üstadım yolu kurdular
Kafeste ölüyor kumru dudular
Hakk'a dilek dile kabul dediler
Yaradana yalvarırım sabahtan*

biçiminde olan Kul Himmet Üstadım'ın şiiri Mehmet Şimşek tarafından Kul Himmet'e maledilmiştir.²⁴ Bu şiir de İbrahim Aslanoğlu'nun *Kul Himmet Üstadım* adlı kitabında

¹⁹ Cahit Öztelli, *Bektaş Gülleri*, Milliyet Yay. İstanbul 1973, s.148-149

²⁰ Cahit Öztelli, a.g.e. s.178-179

²¹ İsmail Özmen, a.g.e. s.329-330

²² Cahit Öztelli, a.g.e. s.299-300

²³ İsmail Özmen, a.g.e. s.344-345

²⁴ Mehmet Şimşek, a.g.e. s.162

bulunmamaktadır. Aynı şiirin Abdülbaki Gölpınarlı²⁵, Turgut Koca²⁶ ve İsmail Özmen²⁷ tarafından da Kul Himmet adına yayımlandığı görülmektedir.

İbrahim Aslanoğlu'nun *Kul Himmet Üstadım* adlı kitabında dörtlük düzeninde yer alan bir şiir Mehmet Şimşek tarafından:

*Yalvarırım Muhammed'e Ali deyü Ali deyü
Ağlar gezerim dünyada Ali deyü Ali deyü*²⁸

biçiminde beyit düzenine göre düzenlenip Kul Himmet adıyla yayımlanmıştır. Aynı şiir İsmail Özmen'in kitabında da Kul Himmet'in şiirleri arasında yer almıştır.²⁹

İlk dörtlüğünde:

*Pîr bugün bize geldi
Gülleri taze geldi
Önü sıra kamberle
Ali Murtaza geldi*

biçiminde olan ve 23 dörtlükten oluşan Kul Himmet Üstadım'ın şiiri mahlasta bulunan *Üstadım* sözüne dikkat etmeden kitaplarında Kul Himmet adına yayımlayanlar arasında Vasfi Mahir Kocatürk³⁰, Besim Atalay³¹, İsmail Özmen³² ve Turgut Koca³³ görülmektedir.

*Yerde insan gökte melek yok iken
Kudretinden bir nur indi süzüldü
Cümle mahluk kandildeki nur iken
Ayın Ali, Mim Muhammet yazıldı*

dörtlüğü ile başlayan Kul Himmet Üstadım'ın şiiri yine Vasfi Mahir Kocatürk tarafından Kul Himmet adına yayımlanmıştır.³⁴ Aynı hataya düşüp Besim Atalay³⁵ ve İsmail Özmen³⁶ de bu şiiri Kul Himmet adına yayımlayanlardır. Bu şiir diğer bütün kaynaklarda 23 dörtlük olarak gözüürsen Besim Atalay'da 29 dörtlük olarak gözüürmesi dikkat çekmektedir.

Kul Himmet Üstadım'ın:

*Ali ismi dört kitapta okunur
Lâ ilâhe illahlahtır yazılı
Zikredeni Azazilden sakınır
Lâ ilâhe İllahlahtır yazılı*

dörtlüğü ile başlayan ve yedi dörtlükten oluşan deyişi de Turgut Koca³⁷ ve İsmail Özmen³⁸ tarafından Kul Himmet adına yayımlanan şiirlerdendir.

İsmail Özmen'in Kul Himmet'e malettiği Kul Himmet Üstadımın şiirlerinden biri de:

*İntizarım çekerim
Lebleri bal şekerim
Ben Pîrden ayrı düştüm
Göz yaşları dökerim*³⁹

²⁵ Abdülbaki Gölpınarlı, a.g.e. s.110-111

²⁶ Turgut Koca, a.g.e. s.181

²⁷ İsmail Özmen, a.g.e. s.336

²⁸ Mehmet Şimşek, a.g.e. s.339

²⁹ İsmail Özmen, a. g. e. s.339

³⁰ Vasfi Mahir Kocatürk, *Tekke Şiiri Antolojisi*, Ankara 1968, s.250-252

³¹ Besim Atalay, *Bektaşılık ve Edebiyatı*, İstanbul 1991, s.165-167

³² İsmail Özmen, a.g.e. s. 320-323

³³ Turgut Koca, a.g.e. s. 165-167

³⁴ Vasfi Mahir Kocatürk, a.g.e. s.255-259

³⁵ Besim Atalay, a.g.e. s. 121-125

³⁶ İsmail Özmen, a.g.e. s.346-348

³⁷ Turgut Koca, a.g.e. s.169-170

³⁸ İsmail Özmen, a.g.e. s.325

³⁹ İsmail Özmen, a.g.e. s.330

dörtlüğü ile başlayan şiiRIDIR. Bu şiir de İbrahim Aslanoğlu'nun kitabında bulunmamaktadır.

Turgut Koca⁴⁰ ve İsmail Özmen⁴¹ tarafından Kul Himmet adına yayımlanan şiirlerden biri de:

*Allah medet ya Muhammet ya Ali
Yusuf kuyusunda zindana düştüm
Gülbengi çekilen Bektaş Veli
Gayretiniz yok mu ummana düştüm*

dörtlüğü ile başlayan şiiRIDIR. İlk dörtlüğü:

*Hacı Bektaş Tekkesine gireli
Dervişleri gül göründü gözüme
Zahir batın himmetine ereli
Dervişleri gül göründü gözüme*

biçiminde olan Kul Himmet Üstadım'ın şiiri de İsmail Özmen⁴² tarafından Kul Himmet adına yayımlanmıştır.

İlk dörtlüğü İbrahim Aslanoğlu'nun kitabında:

*Elif Allah adın okur yazarım
"B" bir nokta ile "T" yi ne güzel
Bektaş Veli'de kaldı nazarım
Fatma Ana'nın huyunu ne güzel⁴³*

biçiminde olan Kul Himmet Üstadım'ın şiiri, Turgut Koca⁴⁴ ve İsmail Özmen⁴⁵ tarafından:

*Elif Allah ismi okur yazarım
B bir noka T'yi ne güzel
Bu alemi seyyah oldum gezerim
Muhabbet gölünün buyunu ne güzel*

kitaplarında farklı bir biçimde yine Kul Himmet'e maledilerek yayımlanmıştır.

Kul Himmet Üstadım'ın,

İlk dörtlüğü:

*Benim günahım çok senin katında
Allah bir Muhammet Ali eleman
Sen kerem kânısın zâhir batında
Allah bir Muhammet Ali eleman*

biçiminde olan şiiri de Turgut Koca⁴⁶ ve İsmail Özmen⁴⁷ tarafından Kul Himmet'e maledilen deyişler arasında görülmektedir.

Biraz dikkat edilince Turgut Koca'nın Kul Himmet adına yayımladığı Kul Himmet Üstadım'ın şiirleri aynen İsmail Özmen tarafından bu kitaptan kopya edilerek aldığı anlaşılmaktadır. Oysa İsmail Özmen'den 1995'te yayımladığı kitabını hazırlarken İbrahim Aslanoğlu'nun 1976'da yayımladığı Kul Himmet Üstadım adlı kitabı görmüş ve incelemiş olması beklenirdi. Ne yazık ki antoloji hazırlayan birçok kişi gibi sayın Özmen de kolaya kaçmıştır. Bu kolaya kaçmalar halk şiiri dünyasında bazı hataların devam etmesine neden olmaktadır. Bundan sonraki antoloji hazırlayacakların daha titiz davranmalarını diler, Davulcuoğlu Kirampalı Bin Memet tarafından tutulmaya başlanıp, oğlu tarafından sürdürülen ve son bölümü de Hümmet Hoca adı ile bilinen bir kişi tarafından tutulan ve halen özel kitaplığımızda bulunan Zile kaynaklı bir cönkte yer alan Kul Himmet Üstadım'a ait iki şiiri sunmak istiyorum.

Bu şiirlerden birinde geçen kişi adları Kul Himmet'in yaşadığı dönem ile Kul Himmet Üstadım'ın yaşadığı dönemin arasında ya da en azından Kul Himmet döneminde yaşayan kişiler

⁴⁰ Turgut Koca, a.g.e. s. 179-180

⁴¹ İsmail Özmen, a.g.e. s.334

⁴² İsmail Özmen, a.g.e. s.335

⁴³ İbrahim Aslanoğlu, a.g.e. s.56

⁴⁴ Turgut Koca, a.g.e. s.178-179

⁴⁵ İsmail Özmen, a.g.e. s.336

⁴⁶ Turgut Koca, a.g.e. s.180-181

⁴⁷ İsmail Özmen, a.g.e. s.

olduğundan İbrahim Aslanoğlu'nun görüşünü kuvvetlendirip kesinlikle Kul Himmet ve Kul Himmet Üstadım'ın ayrı kişiler olduğunu belgelemektedir.